Србија у разбијеном огледалу

Пише: Ђорђе Вукадиновић
понедељак, 28 април 2008 19:48

«Све срећне породице личе једна на другу, свака несрећна породица је несрећна на свој начин.» У историји и политици, међутим, као да важи нешто управо супротно овој чувеној Толстојевој формули с почетка *Ане Карењине*. Несрећне државе и народи, наиме, толико личе једни на друге да је то готово комично. А при томе је свако од њих, попут бубуљичавог пубертетлије, чврсто убеђен у то да му је судбина изузетна, и да су његова мука и његови јади уникатни.

Главни симптом ове националне и државне неуспешности јесте одсусутво темељног друштвеног консензуса. Не мислим, наравно, на она површинска сучељавања која карактеришу политичку свакодневицу тзв. модерних демократија, него на једну дубљу, подразумевану, често и несвесну сагласност једне заједнице око тога шта су јој основне вредности, одакле долази, чему стреми и куда иде.

Уосталом, да и не залазимо у дубље сфере, погледајте само листу основних спољнополитичких оријентација ове земље, односно њене политичке елите за последње две деценије – и све ће вам бити јасно. Покрет несврстаних, па Европска унија, па Русија, па Кина, па опет ЕУ (са акцентом на НАТО), па, чини се, опет Русија, а можда и – у перспективи – поново Покрет несврстаних, односно оно што је од њега остало. Дакле, тамо негде од средине осамдесетих година до данас ми смо направили, не један, већ скоро два пуна геополитичка круга, при чему се основна спољнополитичка оријентација мењала не само са доласком сваке нове владе, него, понекад, чак и за вакта једне исте политичке гарнитуре.

Упоредимо сада ову нашу конфузију са, рецимо, јасном вишедеценијском спољнополитичком линијом једне Словеније, да не говоримо о САД, где доласком нове администрације, чак и када је реч о, споља гледано, заиста драматично различитим личностима попут Била Клинтона и Џорџа Буша Млађег, ипак не долази до значајније промене спољне политике, чак ни око релативно маргиналнијих питања као што је, на пример, Косово. Јесте да се свет у последњих двадесетак година значајно променио. Јесте да смо ми мали народ са великим проблемима. Али чак и да смо много већи, све и да нисмо ту где јесмо и све и да немамо непријатеље какве имамо – нема те земље која

би могла без последица да преживи толике импровизације и геополитичка лутања. И нема народа кога толико лутање не би помело и на крају произвело општу конфузију у срцу и глави.

Бројни су примери и симптоми ове пометње. Према резултатима последњег истраживања агенције *Политикум*, значајно је опао проценат грађана Србије који подржавају државну политику према Косову и Метохији. (Истини за вољу, питање – шта је то уопште «државна политика према Косову», једна је од већих српских политичких мистерија у овом тренутку.) Исто тако, видно је опао и проценат оних који се залажу за улазак у Европску унију – премда је то и даље за већину најпопуларнија спољнополитичка опција. Прецизније речено, актуелну државну политику према Косову у потпуности подржава 16, а углавном је подржава још 35 одсто пунолетних грађана Србије. Све у свему, дакле, једва нешто више од педесет одсто. Е, сад, хајде само на тренутак замислите какви би били проценти и какав би био одговор на аналогно питање постављено косовским Албанцима. А и они имају нестабилне владе, релативно честе изборе и политичке лидере који се међусобно не подносе.

Ништа боље ствари не стоје ни када је реч о стратешким оријентацијама. За улазак у ЕУ, у начелу, опредељено је око 64 одсто испитаника, што јесте висок проценат, али ипак за десетак поена мање него што је, на пример, било прошле године. Истовремено, број експлицитних противника ЕУ перманентно се креће негде око 20 до 25 процената. Овај податак је углавном неспоран и нон-стоп се може чути у јавности. Много мање се, међутим, може срести такође важан и кроз више истраживања потврђен податак како на директно питање: «*Уколико би брже приступање ЕУ било условљено признавањем независности Косова и Метохије, да ли мислите да би тај услов требало прихватити* » апсолутна већина од преко седамдесет одсто (70.21, 75.17, 73.92...) одговара одречно, док се за прихватање тог услова и те «трампе» изјашњава мање од 20 одсто.

Још се ређе у нашим «ослобођеним», реформисаним и реформским медијима може наћи податак који каже да се у истом овом периоду привлачност спољнополитичке оријентације описане као «најтешње везе са Русијом», креће од 57 до 60 одсто – док опција «улазак у НАТО» перманентно опада са скромних 26 од лета прошле године, на данашњих једва нешто преко 18 процената (сви ови подаци могу се наћи на адреси www.nspm.org.yu
,
у рубрици Истраживања јавног мњења).

Питање је, сада, зашто се један од овде наведених података непрестано понавља и

фаворизује, док се остали углавном забашурују и што је могуће више склањају од очију јавности. Дакле, да, мање-више је тачно да се «више од две трећине грађана опредељује за улазак у Европску унију» (или да је барем тако било све до ових последњих седмица и фактичког признања косовске независности од стране ЕУ), али је тачно и то да се више од две трећине грађана експлицитно противи трампи «Косово за ЕУ». И тачно је, такође, да се тек нешто мало мање од тог броја опредељује за стратешку сарадњу са Русијом – иако тренутно у Србији не постоје буљуци нашироко рекламираних и моћних невладиних организација под именом «Руски покрет» или «Русија нема алтернативу». (Не мислим ни да треба и мора да постоје, већ само скрећем пажњу на двоструке аршине у јавном третману наших потенцијалних спољнополитичких партнера, од којих, узгред буди речено, један подржава и брани наш територијални интегритет, а други га брутално гази и подрива.) И при свему томе, ми овде ни дан-данас немамо дословно ни једну политичку странку која би се, на пример, јавно залагала за то Србија уопште не треба да уђе у Европску унију.

Исто тако, готово половина испитаника (тачније 47,84%) апсолутно се противи изручењу наших грађана Хашком трибуналу, док изручење подржава свега 15 одсто. (Такодје, око 15 одсто грађана делимично се противи изручивањима, а делимично их подржава још око 11 процената). А при томе је само истраживање рађено крајем марта, што ће рећи непосредно пре овог скандалозног ослобадјања Рамуша Харадинаја, тако да би, по свему судећи, ови проценти данас били још много неповољнији по Хаг и евро-реформску причу у Србији.

Овај последњи податак мозда је најкарактеристичнији за читаву причу. Наиме, Хашки трибунал мање-више већ неколико година није актуелна политичка тема у Србији, то јест, више није у толикој мери предмет бесомучних кампања и жестоких политичких сукобљавања, што је за последицу имало извесно «слегање» и релативну хомогенизацију јавног мњења. Насупрот томе, када је кампања у пуном јеку, када се захукта медијска и политичка машинерија и активирају разноразни центри за суочавање са прошлошћу, истину, мир и помирење – и јавност постаје збуњенија и поларизованија. Дакле, тачно је да консензуса нема, али тачно је и да у колико-толико нормалним околностима постоји више него јасна и убедљива (двотрећинска) антихашка већина која је отприлике идентична са оном која одбија улазак у НАТО и безусловно се противи условљавању Косово за ЕУ.

Шта хоћу да кажем? Само то да ова конфузија о којој говоримо и која заиста делимично постоји у свести српских грађана није пала с марса него да је намерно произведена и да би била далеко мања да политичка и медијска елита, заправо, систематски не спинује, боље рећи, слуђује и силује српско јавно мњење – а често и елементарну логику и здрав разум. А пошто таква операција ипак не може баш у потпуности да успе, као резулат

имамо овај актуелни хаос у главама и ово разбијено политичко огледало. То, без сумње, јесте лоша ствар, али у овом контексту се можда може посматрати и као известан знак нормалности, или макар симптом отпора и борбе за национално оздрављење. Јер је чак и конфузија боља од тоталне – менталне и физичке – окупације.

(краћа верзија овог текста објављена је у деветом броју недељника Печат)